

RAŠYTOJOS LAZDYNŲ PELĖDOS LITERATŪRINIAM KONKURSUI

MUSIŲ VASARA

Jonas VAICEKAUSKAS

Šiaulių raj.

Nė akimirkai netilo visaapimantis, monotoniškas, netgi savaip iškilmingas gaudesys – kaip šventykloje, tik gal kokių šėtono garbintojų. Pastoviai būnant patalpoje beveik nustodavai jį girdėti, bet ką tik įėjus, pasijusdavai lyg apveltas, paniręs, įklimpęs į kažką piktavališko, atgrasaus, nesveiko.

Garsas šiek tiek moduliavo, liudydamas vyksmą, neįveikiamą gyvastingumą. Atrodo, galėjai rėkti, klykti, daužytis, jis liks toks pat netrikdomai abuojuose ir visa gožiantis.

Tą iškilmingą gaudimo toną skleidė nepilnos statinės, veikiančios kaip rezonatorius, o visą kitą muziką – zirzimas debesies musių, aptūpusių lieso, rūgusio pieno pripiltas metalines statines. Čia vasara – musių metas. Jų tokia masė, kad, atrodo, galėtum kaušu semti. Jos maitinasi, nors tas maistas skirtas veršeliams girdyti. Statinės stovėjo fermos priestate, veršidėje.

Visai malonūs sutvėrimai tie veršeliai, reikėjo juos pagirdyti, bet karštis, gaižūs kvapai, o dar tos musės, alkanųjų bliovimas... Julius, jau paaugęs berniokas, mielai lėktų iš čia ir tikrai rastų daug malonesnių užsiėmimų, bet reikėjo padėti mamai. Kitaip nebuvo galima.

Mamos nuotaika buvo prasta, tiesiog visiškai bjauri. Vos tik sūnus nesuspėjo pakankamai greitai įvykdyti kažkurio nurodymo, ji pratrūko vainioti jį. Pripratęs prie tokio elgesio, impulsyvaus jos charakterio, vaikinukas nelabai ėmė į galvą tuos užsipuolimus.

Nedažnai, bet kartas nuo karto paskutiniuoju metu, užsiutusi ji išrėkdavo tokią frazę: „Gaišai – neišgaišai!“ Tai buvo apgailestavimas, priekaištas, kad jis kažkada sunkiai sirgdamas, beveik negydomas vis tik sugebėjo išsikapstyti. Paprastai išgirsdavo tai, kai jie būdavo vienu du.

Niekas nepadėjo vyrui suprasti, kodėl turėtų jaustis kaltas, kad išliko gyvas. Toks kaltinimas atrodė labai neteisingas ir skaudus. Tų neteisingų būdavo dažnai ir daug, bet pripratęs prie tokio jos būdo, kiti per daug nežeidavo. Tuo labiau, kad pyktis jai labai greitai ir praeidavo.

Tą savo „gaišimą“ jis dar neblogai prisiminė. Neaiškiai šmėžavo klejonėse regėti vaizdai. Dažniausiai visai malonūs. Jų veikiamas pasveikęs parašė poemą, mat rašyti mokėjo dar nelankęs mokyklos. Domėje užsiliko vaizdinys – „baltieji miškai“. Kai teta nustebusi paklausė, kaip tai suprasti, kodėl balti, jam pasirodė keista, kad ji to nežino – juk ten jie labai seni, puošniai ir kilniai pražilę.

Gyvos atmintyje ir tos juokingos nesėkmės, kai teko iš naujo mokytis vaikščioti. Viskas vyko šiltame švariajame kambaryje ir tai buvo svarbu, nes ligos metu teko kentėti arba pragarišką karštį, ar atvirkščiai – kaustė, marino stingdantis šaltis. Kai imdavo kliedėti, atsiverdavo kažkas didingo ir švaraus, tai ir sveikstant vis dar nesinorėjo matyti jokio kasdienybės purvo.

Šeima ir kažkas iš giminaičių jam padėjo, džiaugėsi kai jau pavyko išsilaikyti ant kojų. Tad ir liko kažkur galvoje, kad pasveikimas, vis tik ir aplinkiniams atrodė dalykas reikalingas, geras, sveikintinas. Ir pačiam magėjo atgauti jėgas, pasidžiaugti sugrįžusiu gyvenimu. Matėsi, kaip džiaugėsi tėvas, vyresnysis brolis. O čia ... priekaištas?

Kirbėjo mintis, kad jis turi ne mažesnę teisę gyventi, nei bet kuris kitas ir kėlė norą nesutikti, maištauti. Žinojo, jog niekuo nenusileidžia savo bendraamžiams, net lenkia juos kai kuo, prilygsta vyresniems. Tai lietė ne tik fizinę būklę – grumtynėse ir kitur lydinčią sėkmę, bet ir apsiskaitymo, protavimo srityje. Nedaug jo aplinkoje to pat amžiaus vaikų galėjo prilygti. Matė savo kaime, tarp pažystamų, kaimynų ir tokių, kurie be burnelės negalėjo nei dienos išgyventi, buvo jau degradavę, nei darbingi, nei normaliai protaujantys, o gyvaliojo sau ir buvo aplinkinių pakenčiami.

Tą popietę jo nuotaika, gal nuo tos musių tirštelynės, nešvaros, karščio irgi buvo visai ne kokia. Tas vėl išgirstas iš mamos lūpų priekaištas, kaltinimas, kad jis turėjęs progą išvaduoti ją nuo rūpesčio jo priežiūra, ta proga nepasinaudojo, pasielgė lyg savanaudiškai ir liko gyvas, savo nežmonišku, jo atžvilgiu, neteisingumu sukėlė pasipriešinimo pliūpsnį.

„Ateis laikas ir išgaišiu,“ – nevaikiškai niūriai ištare berniukas.

Mama maišė statinėje pieną, laikydama rankoje nemažą lazda. Staigiai reaguodama į tokį sūnaus įžulumą, atsikalbinėjimą, ji tuojau pat sviedė tą medgalį į jį.

Ne išskirtinė fizinė jėga, bet reakcija, koordinacija, judesių greitis – tai buvo stiprioji vaikinuko pusė visose grumtynėse, žygiuose. Treniravosi – būdavo rengiamos netgi tų bjaurybių musių gaudymo varžybos – kas daugiau pagaus ir tik skrendančių. Iš delno jų negalima paleisti, traiškyti ranka irgi – reikia sviesti į kokią kietą paviršių taip, kad jau nebepakiltų, tada galima pritrėkšti koja.

Santykiuose su mama galiojo nerašyta taisyklė: jei jos pykčio protrūkio metu išvengei pylos, tai ir bus greitai pamiršta; neišvengei, užsižiopsojai – pats kaltas – gausi į kuprą. Berniukui tai buvo kaip ir sporto rūšis. Jis vis turėdavo progos išbandyti savo reakciją, įsitikinti, kad ji veikia be priekaištų, pasididžiuoti pats prieš save ir jaustis labiau savimi pasitikinčiu, bent taip užganėdintu. Tai kažkiek kompensuodavo gniuždantį dvasią tų užsipuolimų poveikį.

Šiuo atveju jis irgi atidžiai sekė mamos veiksmus, atitinkamai reagavo, kad išvengtų, atrodė, nelabai pavojingo smūgio. Prestižo reikalas buvo išlaikyti pauzę: ne iš anksto pasislėpti, o kaip ir atsainiai atlikti minimaliai reikalingą judesį pačiu paskutiniu momentu.

Aiški lazdos skriejimo trajektorija, greitis ir... įtūpstas tik paskutinę, trumpą, reikiamą akimirką... Nepavyko! Nenumatyta, kad pagalys lėkė sukdamasis ir neprilėkęs atsitrenkė į gardo stulpą. Pakeitęs kryptį, kitu galu stipriai tvojau per ausį. Sureaguoti jau buvo neįmanoma.

Skaudus būna smūgis per ausį, bet ne koks juk lepūnėlis buvo, kad labai dejuotų. Šį kartą atrodė, lyg tas lazdos galas būtų pataikęs per kokio čiaupo rankenėlę – iš akių berniukui nevalingai plūstelėjo ašaros. Ech!..

Ne vieną kartą anksčiau vis pagalvodavo, kad atsiliepdamas į mamos priekaištą dėl išgyvenimo, paprieštaraus jai, išdrįs tai padaryti. Dabar išdrįso, buvo patenkintas savimi ir... tai turėjo vainikuoti bravūriškas smūgio išvengimas – šaunumo (gal tuo pačiu ir teisės gyventi) įrodymas. O, čia – še tau... Nors iškart susitūpė už gardo, ji dar, ko gero, pastebėjo jo suskydimą. Taip solidžiai pareiškus savo pasipriešinimą, staiga pasirodyti mažvaikiu, pliuškiu – verksniu. Neatleistina.

Ašarotus skruostus tuojau taikėsi aptūpti musės.

.....

Čiupinėja Julius kažkokį gumbelį ausies kremzlėje ir galvoja:

„O gal mamai tada buvo kokia vidurio amžiaus krizė?“
